

Yttrande över förslag till ändring av landskapslagen om tillämpning på Åland av rikslagar om offentlig upphandling

KS 194 §
27.9.2021

Ålands landskapsregering har 10.9.2021 översänt förslag till ändring av landskapslagen om tillämpning på Åland av rikslagar om offentlig upphandling. Kommunen har möjlighet att lämna in yttrande över förslaget senast 28.10.2021.

Förslaget medför i huvudsak två förändringar. Dels föreslås en ändring i syfte att genomföra direktivet om främjande av rena och energieffektiva vägtransportfordon (2019/1161), dels föreslås en ändring av definitionen av vem som ska anses vara en upphandlande enhet.

Genomförande av direktivet om rena fordon

Europaparlamentets och rådets direktiv 2019/1161 av den 20 juni 2019 om ändring av direktiv 2009/33/EG om främjande av rena och energieffektiva vägtransportfordon (direktivet om rena fordon) ersätter det tidigare direktivet om främjande av rena och energieffektiva fordon. I direktivet finns bestämmelser om att upphandlande enheter ska säkerställa att de uppfyller minimimålen för upphandling av rena vägfordon enligt direktivets procentuella fördelning. Åtgärderna delas upp på två upphandlingsperioder: år 2021-2025 och år 2026-2030. Medlemsländerna har rätt att fördela insatserna för att uppfylla minimimålen inom sitt territorium med beaktande av skillnader i ekonomisk kapacitet, luftkvalitet, befolkningstäthet, transportsystemens egenskaper, politiken för utfasning av fossila bränslen i transportsektorn och minskning av luftföroreningar eller andra relevanta kriterier. Landskapsregeringen föreslår därför på grund av de geografiska skillnaderna i landskapet att möjligheten att differentiera procentandelarna mellan olika upphandlande enheter utnyttjas gällande personbilar och lätta nyttofordon samt lastbilar. Bussar är en egen fordonskategori i direktivet och har en egen definition för vad som utgör ett rent fordon och egna minimiandelar. Landskapsregeringen har inte föreslagit någon differentiering avseende bussar. Därför ska alla upphandlande enheter uppfylla en minimiandel om 41 % rena fordon under den första upphandlingsperioden och 59 % under den andra upphandlingsperioden för bussar. Hälften av de rena fordonen ska dessutom vara elfordon. Det finns däremot ett viktigt undantag från fordonskategorin för bussar i art. 3.2 b) – höggolvsbussar omfattas inte av direktivet, vilket innebär att fordonstjänster i form av landsortsbusstrafik inte ska räknas in i minimiandelen för bussar.

De upphandlingar som omfattas av lagförslaget är sådana som överstiger

EU:s tröskelvärden. Merparten av Lemlands kommuns upphandlingar av fordon och fordonstjänster kommer troligtvis understiga EU:s tröskelvärde under upphandlingsperioderna och omfattas därmed inte av direktivets tillämpningsområde. Kommunens utgifter för fordonstjänster i form av avfallstransport och skolskjutsar överstiger dock i många fall EU:s tröskelvärde. Skolskjutsar sker dock i regel med höggolvsbussar, som inte omfattas av direktivet, eller med taxibilar av varierande storlek.

Konsekvenserna av förslaget förväntas främst omfatta en ökad ekonomisk belastning och en ökad administrativ börda. Den ökade ekonomiska belastningen för kommunen består av att rena fordonstjänster åtminstone initialt förväntas vara dyrare att upphandla än konventionella fordonstjänster. Den ökade administrativa bördan omfattar den rapporteringsskyldighet som direktivet ålägger upphandlande enheter samt ett uppskattat ökat behov av administrativa uppgifter i samband med fordonsupphandlingar.

Det är positivt att landskapsregeringen har använt sig av möjligheten till differentiering för att beakta de olikheter som finns bland upphandlande enheter inom landskapet.

Det kan konstatera att genomförandet av direktivet medför att de upphandlande enheterna behöver tillgodogöra sig nya kunskaper. Det är önskvärt att landskapsregeringen ombesörjer att upphandlande enheter får möjlighet till skolning omgående efter att lagen har antagits för att skapa förutsättningar för att omsätta förändringarna i praktiken. Det bör även tydliggöras vilket stöd landskapsregeringen kan erbjuda de upphandlande enheterna i upphandlingsarbetet för att säkerställa korrekta upphandlingar.

Ändring av definitionen av upphandlande myndigheter

Offentlig upphandling på Åland är ett område som i vissa fall faller utanför den åländska lagstiftningsbehörigheten. För att underlätta för de upphandlande enheterna som ska tillämpa upphandlingslagstiftningen är det ändamålsenligt att så långt det går harmonisera rikets och Ålands lagstiftningar genom att de enheter som i riket anses vara upphandlande enheter ska anses vara det även på Åland. I förhållande till nuvarande formulering innebär förslaget att de företag och sammanslutningar som landskapsregeringen och kommunerna idag endast har ett mindre inflytande i faller bort från upphandlingslagens tillämpningsområde. Det förväntas medföra en förenkling av dessa företags och sammanslutningars affärer då det faller bort från upphandlingslagens tillämpningsområde.

Kommundirektörens förslag:

Kommunstyrelsen beslutar att lämna följande såsom utlåtande till Ålands landskapsregering över förslag till ändring av landskapslagen om

tillämpning på Åland av rikslagar om offentlig upphandling:

- Det kan konstateras att genomförandet av direktivet medför att de upphandlande enheterna behöver tillgodogöra sig nya kunskaper. Det är önskvärt att landskapsregeringen ombesörjer att upphandlande enheter får möjlighet till skolning omgående efter att lagen har antagits för att skapa förutsättningar för att omsätta förändringarna i praktiken. Det bör även tydliggöras vilket stöd landskapsregeringen kan erbjuda de upphandlande enheterna i upphandlingsarbetet för att säkerställa korrekta upphandlingar.
- Förslaget förväntas medföra ökad ekonomisk belastning och en ökad administrativ börda. Landskapsregeringen bör respektera den kommunala finansieringsprincipen och säkerställa tillräcklig finansiering till kommunerna i förhållande till de uppgifter de åläggs att utföra.
- Tabell 3 på sida 9 bör kompletteras så att Lemland och Lumparland står med bland övriga landsortskommuner på fasta Åland.

BESLUT:

Kommunstyrelsen beslöt enhälligt att omfatta kommundirektörens förslag.
